

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa (...) Bank S.A. w W.
przeciwko M. S. i B. S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 listopada 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 listopada 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 5400 (pięć tysięcy
czterysta) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko M. S. i B. S., (...) Bank S.A. (dalej - „Bank”) w W. domagał się zasądzenia na swoją rzecz kwoty 1.207.284,88 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, liczonymi od kwoty kapitału, tj. 980.087,60 zł od dnia 22 listopada 2014 r., które na dzień sporządzenia pozwu, tj. 21 listopada 2014 r., wynosiły 12% w stosunku rocznym, i dalszymi odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od kwoty odsetek umownych tj. 46.223,20 zł od dnia 22 listopada 2014 r., z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych solidarnie do nieruchomości, dla których Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgi wieczyste nr (...).

Wyrokiem z dnia 7 października 2015 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz Banku kwotę 1.207.284,88 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego w stosunku rocznym od kwoty 980.087,60 zł od 22 listopada 2014 r. oraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 46.223,20 zł od 22 listopada 2014 r. do dnia zapłaty, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych do ww. nieruchomości, i orzekł o kosztach postępowania.

Wskutek apelacji pozwanych wyrokiem z dnia 27 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powód wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W jego ocenie, skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny w (...) naruszył dyspozycję art. 5 k.c. „w sposób jawnie niedopuszczalny”. Uznając, że żądanie Banku jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, Sąd odwołał się do okoliczności o charakterze niezmiennym, przez co przypisał zarzutowi naruszenia art. 5 k.c. skutek peremptoryjny, podczas gdy - zdaniem powoda - zgodnie z powszechnie akceptowaną zasadą zastosowanie tego przepisu nie może prowadzić do eliminacji (utraty) prawa. Zwłaszcza prawa wierzyciela do zaspokojenia z nieruchomości, które „generalnie nie może być w ogóle oceniane jako nadużycie prawa”. Skarżący zwrócił też uwagę, że odmowa udzielenia ochrony prawnej na podstawie art. 5 k.c. ze względu na jego wyjątkowy charakter musi być uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowanych w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednak zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni

przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, powołując się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący musi wykazać, iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.).

Przesłanki te nie są spełnione w niniejszej sprawie. Przede wszystkim należy mieć na względzie, że zastosowanie przez ustawodawcę klauzuli generalnej immanentnie wiąże się z zawarowaniem znacznej swobody decyzyjnej sądowi, co zwęża zakres przypadków, w których można mówić o oczywistej sprzeczności rozstrzygnięcia z art. 5 k.c.

Sąd Apelacyjny obszernie uzasadnił swą decyzję o zastosowaniu art. 5 k.c., stwierdzając, że zachowanie Banku było niewłaściwe i nielojalne w stosunku do pozwanych oraz naruszało zasady, jakimi powinien kierować się bank jako instytucja szczególnego zaufania, wobec której można oczekiwać wysokich standardów co do rzetelności, solidności i wiarygodności względem swoich

klientów. Zwrócił uwagę, że umowa kredytu hipotecznego pozwanych z (...) Bank S.A. została opatrzona pieczęciami powoda, a kredyt ten oferował im jego pracownik – M. M., który posiadał wiedzę co do planowanego przebiegu transakcji nabycia przez pozwanych nieruchomości od dłużnika osobistego Banku – P. P., w tym co do tego, że spłata jego zadłużenia, zabezpieczonego hipotekami, miała nastąpić bezpośrednio ceną nabycia nieruchomości. Wystawiając opinię o kredycie i podając w nim informację o rachunku kredytowym Bank wiedział, że jest to związane z planowanym zbyciem przez P. P. obciążonych nieruchomości na rzecz pozwanych i sfinansowania zapłaty przez nich ceny z kredytu (...) Bank. W ramach wcześniejszej, analogicznej transakcji Bank wystawił zaś zaświadczenie, w którym wskazano m.in., że numer rachunku, na który pozwani dokonali spłaty, jest „rachunkiem wierzyciela zbywcy”. Z tego względu pozwany M. S., wpłacając środki uzyskane w (...) Bank na rachunek podany w opinii o kredycie, miał przeświadczenie, że spełnia w ten sposób świadczenie pozwanych względem P. P. i zarazem spłaca jego dług względem Banku, którego spłatę zabezpieczały hipoteki na nabywanych nieruchomościach. W związku z tym, bazując także na ustaleniu współpracy między Bankami, Sąd Apelacyjny ustalił, że wskutek nierzetelnego działania Banku pozwani zostali wprowadzeni w błąd co do prawidłowej spłaty zaciągniętego przez nich kredytu na rachunek P. P. a nie na rachunek wierzyciela. Zauważył też, że regulamin Banku zezwalał na wcześniejszą spłatę kredytu pod warunkiem wcześniejszego poinformowania Banku (wniosek był zbędny) i na skutek tego powiadomienia Bank był uprawniony do pobrania wyższej kwoty ze wskazanego rachunku. Zwrócił również uwagę, że gdyby Bank podał swój numer techniczny, z którego pieniądze nie mogłyby zostać przetransferowane, to nawet niezłożenie przez P. P. wniosku o całościową spłatę kredytu nie spowodowałoby negatywnych konsekwencji dla pozwanych. Wreszcie Sąd odwoławczy podkreślił, że pozwani są osobami, które w żaden sposób nie naruszyły zasad współżycia społecznego, rzetelnie i lojalnie w stosunku tak do banków jak i P. P. wykonywali swoje zobowiązania.

Przywołane przez Sąd Apelacyjny okoliczności zaprzeczają tezie powoda o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Nie świadczy o niej również trwały skutek zastosowania art. 5 k.c. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w swym orzecznictwie Sąd Najwyższy wielokrotnie akceptował oddalenie na podstawie art. 5 k.c. roszczenia (zwłaszcza pieniężnego) z przyczyn o charakterze trwałym, co w praktyce jest równoznaczne z jego utratą (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., V CSK 625/15, OSNC 2017, Nr 4, poz. 45, z dnia 28 marca 2018 r., IV CNP 10/17, nie publ., z dnia 22 czerwca 2018 r., II CSK 539/17, nie publ. i tam przywoływane wcześniejsze orzecznictwo). Dotyczyło to także żądania zaspokojenia wierzytelności hipotecznej przez dłużnika rzeczowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2012 r., III CSK 300/11, OSNC 2012, nr 12, poz. 144).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.